

> Retouradres Postbus 1600 3800 BP Amersfoort

College van B&W van Gemeente Bloemendaal
Postbus 201
2050AE Overveen

Smallepad 5
3811 MG Amersfoort
Postbus 1600
3800 BP Amersfoort
www.cultureelerfgoed.nl

Onze referentie
1171500

Olonummer
6221203

Bijlagen
0

Datum 16 september 2021
Betreft Wabo advies omgevingsvergunning rijksmonument

Naam Meerenberg
Adres Zocherlaan 10
Postcode/plaats 2061DK Bloemendaal
Gemeente/provincie Bloemendaal; Noord-Holland;
Monumentnummer 525028

Geacht college,

Op 6 augustus 2021 vroeg u mij u te adviseren over de voorgenomen wijziging(en) van bovengenoemd monument op grond van artikel 2.26, derde lid, van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht (Wabo) in samenhang met artikel 6.4, eerste lid onder a, van het Besluit omgevingsrecht (Bor). U heeft mij daartoe de aanvraag om een omgevingsvergunning toegezonden.

Advies

Ik adviseer u de gevraagde omgevingsvergunning te verlenen.
Daaraan verbindt ik de volgende voorwaarde:

- De geprofileerde kolommen in de kapel, inclusief gewelfaanzetten, blijven als **zodanig zichtbaar en worden niet voorzien van 'isolatie' of een 'voorzetwand'**.

In onderstaande motivering licht ik dit nader toe.

Het plan

Het plan betreft het herbestemmen van het voormalige theater en de kapel van voormalige psychiatrisch ziekenhuis Meerenberg tot een woning. Beide bouwdelen hebben reeds een (grootschalige) casco-renovatie ondergaan met het oog op de nu voorliggende herbesteding.

Het adviesverzoek heeft hoofdzakelijk betrekking op de inbouw en isolatie/binnenafwerking van het theater en de kapel.

Voortraject

Het pand is een onderdeel van het voormalige psychiatrische ziekenhuis

Meerenberg dat de afgelopen jaren in zijn geheel is getransformeerd tot een wooncomplex met in totaal 43 wooneenheden. Het carré is daarbij gecomplementeerd **met 9 nieuwe stadsvilla's**. Voorafgaand aan deze herbestemming heeft het complex 20 jaar leegstand gekend.

Met de herbestemming heeft het voormalige psychiatrisch ziekenhuis weer een nieuwe functie gekregen en daarmee het monument een nieuwe toekomst. Over deze herbestemming heeft de RCE in een eerder stadium reeds geadviseerd.

Motivering

Zowel theater als kapel vormen bijzondere objecten binnen het voormalige Provinciaal psychiatrisch ziekenhuis. Dit psychiatrisch ziekenhuis is gebouwd in opdracht van de provincie Noord-Holland als gevolg van de eerste krankzinnigenwet uit 1841. Deze wet gelastte onder meer de volledige controle van de overheid over de behandeling en verpleging van geesteszieken. De verantwoordelijkheid over de inrichtingen werd in de nieuwe wet gelegd bij de provincies. De provincie stelde architect J.D. Zocher jr. aan voor het ontwerp van het hoofdgebouw én het omliggende park, dat bij de behandeling van de patiënten een belangrijke rol zou gaan spelen.

Het psychiatrisch ziekenhuis werd gebouwd tussen 1846 en 1848 en is een gebouw met een maat en schaal die voor gebouwen uit de 19e eeuw in Nederland uitzonderlijk groot is. Vijf jaar na de totstandkoming van het psychiatrisch ziekenhuis ging men al over tot uitbreiding van het gesticht. Het bleek het begin van vele opvolgende uitbreidingen. Hiervoor werd architect A. van der Linden aangetrokken, die later 'gestichtsarchitect' zou worden.

De katholieke kapel kwam tot stand in 1856 naar het ontwerp van A. van der Linden. De kapel werd in eclectische stijl gebouwd bovenop de westvleugel, ter hoogte van de oost-westgang. Het theater kwam tot stand in 1869, eveneens naar het ontwerp van A. van der Linden. Het theater werd centraal tegen de achtergevel van de westvleugel gebouwd en is opgetrokken in classicistische stijl. De totstandkoming van het gebouw gaf blijk van de vooruitstrevende en vrijzinnige behandelmethodes die het gesticht hanteerde.

Het gesticht is een uniek voorbeeld van een groot, buiten stedelijk psychiatrisch ziekenhuis met bijgebouwen en tuinen uit de negentiende eeuw, die bovendien tezamen een zelfonderhoudend geheel vormden. Het herbergt dan ook hoge cultuurhistorische waarden als eerste speciaal voor 'krankzinnigen' gebouwd psychiatrisch ziekenhuis en ook vanwege het pionierskarakter van het ziekenhuis in medisch, sociaal en economisch opzicht.

Het theater en de kapel vormden bijzondere bouwdelen binnen het psychiatrisch ziekenhuis vanwege hun collectieve functie. Daarmee functioneerden ze niet alleen als plekken voor contemplatie en geestelijke verbeelding, maar ook als belangrijk ontmoetingsplekken. Daarnaast zijn ook de relatief grote en ongedeelde ruimtes belangrijke kenmerken die herinneren aan samenkomst en gezamenlijk gebruik.

Advies

In voorliggend plan wordt niet aangesloten op bovengenoemde principes. Hiermee gaan cultuurhistorische waarden verloren. Het is jammer dat theater en/of kapel

niet worden herbestemd tot een semiopenbare functie binnen de totale herbestemming van het gesticht, waarmee iets van de collectieve beleving van de gebouwen behouden zou zijn gebleven.

Daarnaast is het theater (en deel ook de kapel) al grootschalig gerenoveerd, waarbij alle vensters zijn vervangen zijn, voorzetwanden geplaatst zijn, de vloer is vervangen en een stalen inbouw is gerealiseerd. Dergelijke ingrepen raken het casco van het monument en zijn niet alleen vergunningplichtig, maar ook adviesplichtig. De RCE is hierbij niet om advies gevraagd. Evenmin is er sprake geweest van vooroverleg. Dit valt te betreuren. Te meer omdat voorliggend plan nog maar beperkt van invloed is op de monumentale waarde.

Gezien de huidige situatie ligt er desalniettemin vanuit cultuurhistorie een op hoofdlijnen positief plan, waarbij de nog resterende monumentale waarden goeddeels behouden blijven. Het interieur herbergt, behoudens de ongedeelde ruimte, de vensters, het houten dak en in de kapel de kolommen en gewelfaanzetten, niet veel onderdelen meer die herinneren aan het oorspronkelijke gebruik. Het oorspronkelijke gewelfplafond in de kapel is reeds verdwenen. Wat nog wel rest, zijn de aanzetten voor deze gewelven op de geprofileerde kolommen en achterste wand. In voorliggend plan worden de wanden én de kolommen van voorzetwanden voorzien. Niet duidelijk wordt hoe deze aansluiten op de genoemde en monumentale gewelfaanzetten.

Bij de kolommen in de kapel heeft de voorzetwand geen thermisch effect en is dus niet noodzakelijk. Ook gaat isolatie hier ten koste van monumentale waarde. Voorwaarde voor een omgevingsvergunning is dan ook dat deze kolommen niet 'geïsoleerd' worden **middels 'voorzetwanden'** en dat deze kolommen zichtbaar blijven als laatste restant van de geschiedenis. Hiermee kan de woning een bijzondere kwaliteit mee krijgen. Ook voorkomt dit een ongemakkelijke aansluiting bij de gewelfaanzetten, die herinneren aan het gewelfplafond, en daarmee het religieuze gebruik van deze ruimte. Gezien de hoge monumentale waarde van de gewelfaanzetten is behoud in het zicht het uitgangspunt.

Er bestaan geen bezwaren tegen het zogenaamde designplafond waarmee de akoestiek verbeterd kan worden. Dit kan zelfs een nieuwe kwaliteit toevoegen door te refereren aan het oorspronkelijke gewelfplafond.

Slot

Tegen voorliggend plan bestaat geen bezwaar vanuit cultuurhistorie behoudens de voorwaarde dat de geprofileerde kolommen in de kapel, inclusief de gewelfaanzetten, vrij blijven van isolatiemateriaal en/of voorzetwanden en na behandeling zichtbaar blijven in de woning.

Uitgangspunten

Voor meer informatie over aanpassing, restauratie en verduurzaming van rijksmonumenten kunt u onder andere terecht bij **'Uitgangspunten en overwegingen advisering gebouwde en groene rijksmonumenten'** op www.cultureelerfgoed.nl en op www.stichtingerm.nl

Afschrift en tekeningen

Onze referentie

1171500

Graag wijs ik u erop dat u op grond van het Bor verplicht bent een afschrift van het ontwerpbesluit en van de beschikking, beide met bijbehorende stukken, op te sturen naar de minister van OCW, via het Omgevingsloket online of omgevingsvergunning@cultureelerfgoed.nl.

Vragen

Mocht u nog vragen hebben over de inhoud van dit advies, dan kunt u contact opnemen met de contactpersoon die in het briefhoofd vermeld staat.

De minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap,
namens deze,